

Asia: VN/8871/2019

Begäran om utlåtande om regeringens propositionsutkast till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformen av ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet och om inrättandet av landskap

Bakgrundsuppgifter

Är den som svarar*

en kommun

Respondentens officiella namn

Pargas stad

Namn på den person som antecknat svaret

Paula Sundqvist

Insatsens namn och behandlingsdatum för svaret till utlåtandet

Stadsstyrelsen 22.9.2020

Frågor om reformens målsättningar

1. Kan man genom propositionen minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik? Om inte, hur borde förslaget ändras i det avseendet?

Hälso- och välfärdsskillnader

Statens finansiering av landskapen är behovsbaserad och liknar den grund som nu används för bestämmande av kommunernas statsandelar för basservice. Samtidigt förflyttas en stor del av inkomsterna från den kommunala inkomstkatten över till landskapen.

Utgående från den behovsbaserade finansieringen och andelar av skatteinkomsterna som överförs från kommunerna till landskapen kommer de områden i landet som har högre sjuklighet att få en

förbättrad finansiering vilket torde ha en utjämnande effekt för omfattning och tillgång till hälsotjänster.

Tillgängligheten till hälsovårdstjänster riskerar dock att försämrans då reformen innebär att vården kommer att koncentreras till färre ställen samtidigt som de som har de största vårdbehoven ofta saknar en digital vana.

Reformen kan också påverka tillgången till privata hälsovårdstjänster i en negativ riktning vilket i praktiken och i kombination med minskande antal vårdpunkter kan försämra tillgången till hälsotjänster för många invånare.

Splittrandet av kommunernas välfärdsarbete på två organisationer som till sitt väsen är rätt olika kommer att innebära att det välfärdsorienterade arbetet totalt sett blir lidande och vårdkedjan för invånarna, från förebyggande arbete till rehabilitering och kamratstöd, bryts. Det här medför en risk att välfärden försämrans och att välfärdsskillnaderna i landet ökar.

Vårdlandskapen har incentiv och råd att sköta endast de social- och hälsovårdsuppgifter som noga definierats i lagen och inget annat medan kommunerna genom sin allmänna kompetens har ett bredare intresse för invånarnas välfärd. Kommunernas ekonomiska incentiv och möjligheter för förebyggande arbete och välfärdsarbete minskar dock kraftigt då kommunerna inte mera har ett ekonomiskt ansvar för de hälso- och sjukvårdskostnader som uppstår i kommunen.

Reformen kommer att kräva omfattande resurser kring utvecklingen av digitala tjänster och lösningar, tillika som man måste försäkra sig om att befolkningen kan tillgodose sig dessa tjänster. Denna process som är en av grundförutsättningarna för jämlikare tjänster kommer att vara resurskrävande och ta lång tid.

2. Kan man genom propositionen utveckla tillgången till, enhetligheten och effekten av räddningsväsendets tjänster på nationell, regional och lokal nivå? Säkerställer propositionen synergifördelarna mellan räddningsväsendets räddningsverksamhet och social- och hälsovårdens akutsjukvård? Om inte, hur borde förslaget utvecklas?

Reformförslaget medför i sig inte märkbart nytt i jämförelse med räddningsväsendets 22 räddningsverk som fungerar idag. Förslaget möjliggör dock ännu bättre samarbetsformer i större helheter som tex. givande och mottagande av internationellt samarbete i form av assistans eller utrustning.

Räddningsväsendets roll i förstadelvårdstjänster bör definieras närmare. Reformförslaget som sådant utan noggrannare lagstiftning säkrar inte synergieffekter mellan social- och hälsovård samt

räddningsväsendet. I skärgårdsförhållanden är samarbetet med avtalsbrandkårerna nödvändiga för att säkerställa tillgången till tjänster. På havsområden är därtill gränsbevakningen en viktig samarbetspart.

3. Förverkligas demokratin på ett tillräckligt sätt i propositionen? Om inte, hur kunde demokratin stärkas i propositionen?

Landskapen, deras verksamheter och utveckling styrs kraftigt och tydligt av social- och hälsoministeriet och finansministeriet. Därmed flyttas utvecklingen av social- och hälsovården i landet bort från nuvarande demokratisk styrning i kommunerna till en teknokratisk styrning som inte mera är föremål för demokratiskt beslutstagande. I praktiken innebär reformen att en stor del av den offentliga servicen förflyttas bort från demokratisk styrning.

Reformen försvagar också kommunerna och den demokratiska styrningen som den kommunala allokeringen av skatter och statsandelar till olika samhällseliga ändamål har utgjort.

Den typ av kostnadskontroll, verksamhets- och ekonomisk styrning som staten i reformförslaget förbehåller sig kringskär landskapens demokratiska styrning och reformen för stora delar av vårt lands offentliga service utom räckhåll för demokratisk styrning. Den nuvarande modellen där den demokratiska styrningen är verklig och baserar sig på kommunernas självbestämmanderätt och allmänna kompetens är ur demokratisynvinkel överlägsen den nu föreslagna.

Invånarna i många mindre kommuner kommer inte heller att kunna räkna med att få representation i landskapets styrelse eller t.o.m. fullmäktige vilket ytterligare ökar demokratiunderskottet. Många områden kommer att sakna en egen röst i alla frågor som berör social- och hälsovård.

Kombinationen med en landskapslagstiftning som starkt påminner om kommunlagstiftning och en stark statlig styrning bäddar för svårigheter för de kommande vårdlandskapen. Antingen borde man avstå från ansatserna till en stark demokratisk styrning eller så borde man avstå från en stark statlig styrning och ge landskapen beskattningsrätt och eventuell allmän kompetens på sina områden. Båda alternativen är mycket dåliga med tanke på att kunna styra och klart sämre än nuvarande modell där kommunerna fortfarande är anordnare.

Demokratin skulle förbli starkare ifall anordnandet av socialservice skulle förbli i kommunerna.

Frågor om vårdlandskapslagen

4. Utgör vårdlandskapslagen en ändamålsenlig allmän lag för ordnandet av förvaltningen och ekonomin i de kommande vårdlandskapen?

huvudsakligen nej [Med tanke på den för landet kritiska målsättningen att kunna minska kostnadsökningen och på lång sikt öka produktiviteten inom social- och hälsovården är lagen inte ändamålsenlig. Så länge den statliga styrningen är rigorös är den förvaltningsmodell lagen föreslår inte ändamålsenlig. Förvaltningsmodellen kan i sig vara ändamålsenlig för vårdlandskapen i en situation där beslutanderätten om landskapets angelägenheter är hos landskapets organ och vårdlandskapet har en beskattningsrätt. Ifall vårdlandskapen ges beskattningsrätt och mer omfattande bestämmanderätt så uppstår dock besvärliga situationer t.ex. med tanke på att kunna styra helhetsskattegraden. Två demokratiskt styrda organisationer (kommuner och landskap) med beskattningsrätt, som verkar sida vid sida på samma område innebär att vi förlorar det nuvarande helhetsperspektivet för den offentliga servicens verksamhet och ekonomi som nu samlas i städerna och kommunerna. Allokeringen av resurserna till de olika offentliga verksamheterna flyttar då i allt högre grad till statlig nivå och organisationerna kommer att suboptimera. Båda scenarierna är sämre än den nuvarande kommunbaserade modellen. Ifall man tar steget ut och ger landskapen även beskattningsrätt uppstår frågan kring den allmänna kompetensen i områdena och landskapen hotar på lång sikt den kommunbaserade strukturen. Det är inte ändamålsenligt att ha två demokratiska nivåer som verkar på lokalt plan i områden och service som är nära anknutna till varandra. En statlig styrning och direktfinansiering av landskapen är inte heller lämpad för att möta utmaningen att öka produktiviteten inom social- och hälsovård.]

5. I 6 § i vårdlandskapslagen föreskrivs om landskapets möjlighet att sköta om uppgifterna som stöder de lagstadgade uppgifterna på sitt område samt bedriva affärsverksamhet med låg risk som stöder genomförandet av dess lagstadgade uppgifter. Stöder den föreslagna bestämmelsen förverkligandet av landskapets självstyre?

huvudsakligen nej [Ett verkligt självstyre skulle kräva en allmän kompetens för landskapen. Detta skulle dock krocka med kommunernas allmänna kompetens på sitt område.]

6. I kapitel 5 i vårdlandskapslagen regleras invånarnas rätt till inflytande i vårdlandskapet. Tryggas rätten till inflytande på ett tillräckligt sätt i propositionen?

nej [Invånarnas inflytande och rätt till inflytande minskar avsevärt från nuvarande kommunbaserad modell.]

7. I kapitel 8 i vårdlandskapslagen regleras samarbetet mellan vårdlandskapen. Är förslaget ändamålsenligt med tanke på vårdlandskapens verksamhet och samarbetet?

huvudsakligen ja

8. Styrningen av vårdlandskapets ekonomi grundar sig särskilt på vårdlandskapslagen och lagen om vårdlandskapens finansiering. Styr vårdlandskapens finansieringsmodell och den finansiella styrningsmekanismen enligt vårdlandskapslagen vårdlandskapens ekonomiska skötsel på ett ändamålsenligt sätt?

huvudsakligen nej

9. I kapitel 3 i vårdlandskapslagen föreskrivs bland annat om vårdlandskapets upplåningsbemyndigande samt styrningen av investeringar på ett sätt som beaktar balansen i hela den offentliga ekonomin. Det föreslås inga särskilda bestämmelser om förvaltningen av de lokaler som överläts till vårdlandskapen. Tryggar den föreslagna modellen för finansiering och styrning av investeringar genomförandet av nödvändiga investeringar på ett ändamålsenligt sätt? I svaret kan du ta ställning till hur förvaltningen av lokalerna kunde ordnas på lokal, regional eller nationell nivå.

huvudsakligen nej [Även kommunernas social- och hälsovårdsfastigheter borde övergå till landskapen genom köp. Fastigheterna borde förvaltas på samma nivå som verksamheten d.v.s. på landskapsnivå.]

10. Landskapslagens paragrafspecifika ändringsförslag. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

33 § Nationalspråksnämndens ordförande ska vara medlem i vårdlandskapets styrelse för att trygga förverkligandet av de språkliga rättigheterna i landskapets verksamhet. I varje tvåspråkigt landskap ska det finnas en enhet för det nationalspråk som är i minoritet. Enheten behöver ha egen ledning, som deltar i landskapets styrning, och personalen ska vara tillräcklig.

11. Övriga fritt formulerade observationen om landskapslagen.

-

Frågor om lagen om ordnande av social- och hälsovård

12. Utgör lagen om ordnande av social- och hälsovård en ändamålsenlig allmän lag för ordnandet av offentlig social- och hälsovård?

huvudsakligen ja [Otydligheter finns dock gällande ansvarsfördelning, av kommuninvånarnas hälsa och välfärd mellan vårdlandskapen och kommunerna. Det finns en risk till splittring av tjänster från individens synvinkel. Om kommunernas ansvar för främjande av hälsa och välfärd stipuleras i § 6. Kommunerna saknar dock naturliga incentiva för ett seriöst välfärdsarbete då de inte mera ansvarar för de kostnader som ohälsa och sjuklighet medför. Därmed faller botten för ett framgångsrikt välfärdsarbete i landet. Välfärdsarbetet som helhet splittras och kommunerna kommer att sakna incentiva för ett brett välfärdsarbete. Risken är dels att välfärdsarbetet som helhet nedprioriteras och minskar i landet samt att de välfärdsbefrämjande åtgärderna inte är koordinerade eller sådana som situationen kräver.]

13. Tryggar bestämmelserna i lagen om ordnande av social- och hälsovård en jämlik tillgång till social- och hälsovårdstjänster?

huvudsakligen nej [Enligt förslaget har vårdlandskapen ansvar för tillgången till tjänster och för tillgängligheten hos tjänsterna. Servicen ska bestå av samlade tjänster som finns nära klienterna, närtjänster. De geografiska utmaningarna och språkliga kraven är viktiga frågor att ta hänsyn till i vårdreformen. Vårdlandskapet, vars personalstyrka är större, har möjlighet att inom hela sitt stora område allokera kompetens och expertis dit de behövs, förutsatt att dess personalresurser, kompetens och språkkunskaper är tillräckliga och att de tekniska lösningarna fungerar. De samlade tjänsterna som ska ges i form av närtjänster förutsätter att tillräckliga resurser allokteras till primärservicen (basservicen). Annars tillgodoses inte tillgänglighetskravet. I det fortsatta måste social- och hälsovårdstjänsterna ha ett mycket nära samarbete med den övriga service som förblir på kommunens ansvar, så som småbarnspedagogik och utbildning. Till exempel på området elevvård har både den som anordnar grundläggande utbildning och social- och hälsovården vissa lagstadgade uppgifter. När vårdreformen har trätt i kraft bör detta samarbete på det lokala planet fortsätta sömlöst och med beaktande av lokala behov. Om vårdlandskapets resurser för att tillhandahålla service är tillräckliga och lämpliga kan landskapet ha ett varierat utbud av samlade tjänster som utgår från klientens behov. Å andra sidan är de samlade tjänster som en stor organisation tillhandahåller inte nödvändigtvis flexibla och tar inte hänsyn till lokala behov, såsom karaktären av

skärgård och tvåspråkigheten. De olika landskapen har olika förutsättningar för att anordna och producera service och det kommer med tiden att uppstå större skillnader i dessa förutsättningar. En jämlik tillgång service kan vara ett styrmål på nationell nivå men kommer aldrig att uppfyllas som mål. En lika tillgång till service på svenska kommer att vara en utmaning för de tvåspråkiga landskapen.]

14. Tryggar de uppgifter som i lagförslaget fastställts för kommunen och landskapet genomgörandet av målet att främja befolkningens välfärd och hälsa?

huvudsakligen nej [Både kommuner och vårdlandskap omfattas av egna bestämmelser om att främja välfärd och hälsa. Båda åläggs även att samarbeta för detta ändamål. I beslut ska konsekvenserna för befolkningens hälsa och välfärd analyseras på förhand. Dessutom ska vårdlandskapet erbjuda sin expertis till stöd för kommunerna i arbetet för att främja hälsa och välfärd. Kommunens arbete för att främja välfärd och hälsa följer ofta teman som är regionalt och nationellt enhetliga. Då man arbetar för välfärd och hälsa enligt gemensamma teman och gemensamma arbetsmodeller skapas förutsättningar för enhetliga beslut och enhetlig kompetens i hela vårdlandskapet. Vårdlandskapet bör ha resurser och vilja att finansiera och organisera utvecklingsprojekt som handlar om kompetens och effektiva handlingsmodeller. Varje kommun har å andra sidan egna särdrag som har relevans för invånarnas välfärd och hälsa, vilket betyder att det också behövs lösningar som är specifika för varje kommun och beaktar dessa särdrag, samt finansiering för att genomföra dem. För att kunna möta en enskild kommuns behov krävs flexibilitet och ofta också snabb reaktionsförmåga av vårdlandskapet, något som i de flesta fall inte hör till en stor organisations styrkor. Vårdlandskapet bör kunna ge kommunerna expertstöd. Samarbetet mellan kommun och vårdlandskap bör säkras med hjälp av lagstiftning. Kundkontaktytor som är gemensamma för kommun och vårdlandskap är bl.a. servicen för barn och barnfamiljer, verkstadstjänsterna för unga, uppgifter inom sysselsättningsarbetet och invandrarservice. Det mångprofessionella stöd som personer i särskilt sårbar ställning får i syfte att främja välfärd och hälsa förutsätter ett nära samarbete och ömsesidig informationsdelning mellan kommunen och vårdlandskapet. I den nuvarande strukturen är detta besvärligt och det blir ännu besvärligare då ansvaret för social- och hälsovårdsuppgifterna övergår till vårdlandskapen.]

15. Tryggar bestämmelsen i 8 § att ansvaret för ordnande av social- och hälsovård genomförs på ett tillräckligt och ändamålsenligt sätt?

huvudsakligen ja [I paragrafen betonas att tjänsteordnaren ska kunna styra och övervaka verksamheten omfattande landskapets alla uppgiftsområden och geografiskt sett olika delar. Otydligheter kring hur detta samt tillgången till tjänsterna förverkligas i skärgårdsförhållanden för att motsvara invånarnas behov under alla omständigheter.]

16. Är bestämmelsen i 12 § om upphandling av köptjänster och bestämmelsen i 12 a § om användning av hyrd arbetskraft ändamålsenlig och genomförbar i praktiken?

ja

17. Är kraven enligt 13 § med avseende på privata tjänsteproducenter motiverade?

huvudsakligen ja [Kraven i § 13 och § 16 kan bedömas i för stor grad begränsa små tjänsteproducenters möjlighet att sälja tjänster åt landskapen.]

18. Är bestämmelsen i 16 § om privat tjänsteproducent som underleverantör ändamålsenlig och genomförbar i praktiken?

ja

19. Är bestämmelsen i 33–36 § om vårdlandskapens samarbetsområde och samarbetsavtal ändamålsenlig i sin helhet?

huvudsakligen ja

20. Tryggar bestämmelsen i 37 § tvåspråkiga vårdlandskaps samarbete med avseende på tillgången till svenskspråkiga tjänster?

huvudsakligen nej [Fleras ansvar blir lätt ingens ansvar och en avtalskonstruktion är en bräcklig konstruktion.]

21. Är bestämmelsen i 49 § om beredskapscenter ändamålsenlig och motiverad?

ja [Upprätthållandet av en god beredskap och ett ändamålsenligt och verkningsfullt agerande i undantagssituationer förutsätter dock ett friktionsfritt samspel mellan kommunerna och landskapen.]

22. Vilken vårdlandskap borde föreskrivas som ansvarig för att trygga utvecklingen av svenskspråkiga tjänster (31 §) i hela landet?

Egentliga Finland borde ha ansvar för att stödja utvecklandet av de svenskspråkiga tjänsterna i hela landet.

Landskapet har flera tvåspråkiga kommuner. Inom landskapet har två kommuner svenska som majoritetsspråk, och en genuint levande tvåspråkighet garanterar social- och hälsovårdstjänster på svenska och finska.

Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt är tvåspråkigt och har även ett universitetscentralsjukhus som är tvåspråkigt. Sjukhuset erbjuder i första hand specialistsjukvård på universitetscentralsjukhusnivå till patienter från Åland, men även till svenskspråkiga från Österbotten.

Specialomsorgsdistriktet på svenska, Kårkulla samkommun, har sin centralförvaltning och kompetenscenter beläget i Egentliga Finland. Specialomsorgen på svenska borde därför styras och koordineras från Egentliga Finland.

23. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om ordnande av social- och hälsovård. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

8 § definieras krav och ansvar för vårdlandskapen, samtidigt är producerandet av tjänster resursbundet. Det bör observeras att en tillräcklig finansiering bör tryggas för att kunna uppfylla kraven. Statens ansvar om att trygga tillräcklig resursering till vårdlandskapen bör preciseras i paragrafen.

24. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Den expertdrivna organiseringen och styrningen som lagen reglerar är mycket rigid.

Frågor om lagen om ordnande av räddningsväsendet

25. I 8 § i lagen föreslås bestämmelser om de riksomfattande målsättningarna för ordnandet av räddningsväsendet. I bestämmelsen listas det som måste definieras i de riksomfattande strategiska målsättningarna. Listan är inte fullständig. Är punkterna som listas i bestämmelsen motiverade?

huvudsakligen ja

26. Vad borde tilläggas/avlägsnas?

§ 8 målsättningar för att trygga avtalsbrandkårernas verksamhet bör tilläggas.

27. I 13 § i lagen föreslås bestämmelser om vårdlandskapets uppföljnings- och utvärderingsskyldighet. I 16 § i lagen föreslås dessutom bestämmelser om räddningsväsendets egenkontroll i vårdlandskapet. Är förslaget om uppföljnings-, utvärderings- och egenkontrollshelheten i vårdlandskapen ändamålsenlig?

huvudsakligen ja

28. I paragraf 5 i lagen om ordnande av räddningsväsendet föreskrivs sammanslagning av uppgifter till större helheter om det är nödvändigt för att trygga tillgången till, enhetligheten eller kvaliteten på tjänsterna eller med avseende på uppgifternas komplexitet eller höga kostnader som de medför. Är de sammanslagna uppgifterna i bestämmelsen motiverade?

huvudsakligen ja

29. Vilka specialresurser inom den internationella räddningsverksamheten (utrustning, sammansättningar) skulle vara ändamålsenliga att sammanslå för något landskap/några landskap att sköta?

Allmänt sett bör kunskap inom internationell räddningsverksamhet integreras i den vardagliga verksamheten inom alla nivåer. Utbildad personals kunskaper och utbildning i internationella räddningsuppdrag bör kunna utnyttjas bättre i landets beredskap.

30. Vilka åtgärder som krävs för att ge och ta emot internationellt bistånd (varningar, utrustning etc.) skulle vara ändamålsenliga att sammanslå till något landskap/några landskap och om ja, till vilket landskap/vilka landskap?

Koordinering, planering och upprätthållande av internationell räddningsverksamhet över lag kräver ett digert kunnande samt ett omfattande kunnande i myndighetssamarbete. Ansvar för dessa funktioner är ändamålsenliga att samla under ett vårdlandskap. Egentliga Finlands räddningsverk är starkt sakkunnig i internationellt samarbete och kunde ansvara för givande och emottagande av internationellt bistånd.

31. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om ordnande av räddningsväsendet. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar

-

32. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om ordnande av räddningsväsendet.

5 § Västra Finlands lägescentral bör placeras i Åbo. Egentliga Finlands räddningsverk kan ansvara för räddningsverksamhet på havsområden i sin helhet, oljebekämpning samt internationell assistans med sitt specialkunnande.

Samarbete och synergier mellan räddningsväsendet, avtalsbrandkårerna och social- och hälsovårdsverksamhet bör tryggas speciellt i skärgårdsförhållanden där bl.a. geografiska förhållanden kan försvåra räddnings- och sjukvårdsuppdrag. Dessutom måste samarbetet inkludera gränsbevakningen.

Frågor om lagen om införande av lag

33. Grunden för vårdlandskapens regionala indelning är en kommunbaserad landskapsindelning som föreskrivs i 5 § i lagen om införande av lag. Är den föreslagna regionala indelningen ändamålsenlig med avseende på ordnandet av social- och hälsovård och räddningsväsendet?

nej

34. Enligt 3 § i vårdlandskapsstrukturlagen utgör landskapsindelningen precis som nu även grunden för andra statliga regionala indelningar. Dessutom utgör landskapsindelningen grunden för indelningen av landskapsförbundens verksamhetsområden. Är den regionala indelningen som föreslås i 5 § ändamålsenlig med avseende på övrig regionförvaltning?

tar inte ställning

35. I lagförslaget föreslås att Södra Savolax och Norra Savolax landskap ändras så att Enonkoski, Rantasalmi, Nyslott och Sulkava skulle överföras från Södra Savolax till Norra Savolax. Ändringen inverkar både på vårdlandskapet och på landskapsindelningen som utgör grunden för den statliga regionala indelningen. Till vilket landskap borde dessa kommuner höra och vilka effekter har alternativen på respondentens verksamhet:

-

36. I lagförslaget ansvarar fyra vårdlandskap (Östra Nylands vårdlandskap, Mellersta Nylands vårdlandskap, Västra Nylands vårdlandskap, Vanda-Kervos vårdlandskap) samt Helsingfors stad, som inte ingår i något vårdlandskap, för ordnandet av social- och hälsovården i Nylands landskapsområde. Med avseende på övriga regionala indelningar utgör Nylands nuvarande landskap en helhet. Är den föreslagna bestämmelsen ändamålsenlig med avseende på de regionala indelningarna?

tar inte ställning

37. Tryggar sammansättningen av de tillfälliga organen och de lagstadgade uppgifterna verkställandet av reformen (7-8 §)?

huvudsakligen nej [De tillfälliga organen saknar ett tydligt politiskt mandat och kommer att ha svårt att göra de beslut som måste göras för att landskapet inom utsatt tid skall kunna starta sin verksamhet. De tillfälliga organen har en mycket begränsad beredningskapacitet då särskilda beredningsorganisationer inte kunnat startas upp.]

38. Enligt kapitel 4 i lagen om införande av lag överförs kommuners och vissa samkommuners lösa egendom, semesterlöneskuld och avtal som hänför sig till sjukvårdsdistriktens och

specialomsorgsdistriktens samkommuners, social- och hälsovårdens samt räddningsväsendets uppgifter till vårdlandskapen. Kommunernas lokaler och fastigheter kvarstår i kommunernas ägo. Är lösningen med avseende på egendomsarrangemanget godtagbar?

huvudsakligen nej [Situationen gör att kommuner och städer inte är intresserade och ej heller har möjlighet att investera i social- och hälsovårdsfastigheter. Denna situation har pågått länge, vilket gör att fastigheternas skick försämrats, vilket gör det svårt att kunna realisera en fastighet på ett ekonomiskt hållbart sätt. Landskapen borde ersätta den lösa egendomen som till sitt värde är betydande i kommunerna. Den lösa egendomen Hyresmodellen med 3+1 år är problematisk med tanke på att kommunerna skall kunna planera användningen av fastigheterna. Kommunernas fastighetsrisk måste kunna minskas. Landskapen borde även ges möjligheten att lösa in kommunernas sotefastighet. Kommunernas lösa egendom och grundkapital i samkommuner som övergår borde kompenseras.]

39. I kapitel 4 i lagen om införande av lag föreskrivs om kommunernas rättighet att få ersättning från staten för direkta kostnader som egendomsarrangemanget i samband med reformen orsakat samt för ersättningsförfaranden. Ersättningen riktar sig i första hand till kommunernas och samkommunernas kvarstående tillgångsposter, till exempel kostnader för lokaler som tagits ur bruk efter övergångsperioden. Är kompensationsbestämmelsen godtagbar?

huvudsakligen nej [Gränserna för kommunernas rätt till kompensation är för höga. Till kostnader borde räknas också lös egendom som övergår från kommunerna samt grundkapital i samkommuner.]

40. Enligt 17 § i lagen om införande av lag överförs personal som arbetar i kommunala organisationer som producerar tjänster inom social- och hälsovården och räddningsväsendet till landskapens tjänst i enlighet med principerna för överlåtelse av rörelse. Dessutom överförs personal, som huvudsakligen utför social- och hälsovårdsuppgifter i andra kommunala förvaltningstjänster eller stödtjänster, till landskapen. Har bestämmelserna om överföringen av personal föreskrivits på ett ändamålsenligt sätt med avseende på personalens ställning?

ja [Den därpå följande harmoniseringen av lönerna i landskapen kommer att ha en stor kostnadsdrivande effekt (upp till 3%) som kraftigt ökar kostnaderna för landets social- och hälsovård och gör det mycket svårt att öka produktiviteten de närmaste 5 åren.]

41. Är bestämmelsen om utläggningsavtalens ogiltighet enligt 28 § motiverad och tryggar den parternas ställning tillräckligt?

huvudsakligen nej

42. Tryggar förslagen om delningen av Kårkullas verksamhet kontinuiteten i dess verksamhet som vårdlandskapens verksamhet?

Den svenskspråkiga specialomsorgen bör fortsättningsvis bevaras som en helhet. Målgruppen av klienter är speciellt skör, och verksamheten måste därför tryggas på svenska. En splittring av Kårkullas verksamhet leder till att volymerna minskar i vårdlandskapen och tillgång till svenskspråkiga specialomsorgstjänster kan inte längre garanteras inom alla vårdlandskap. Risken finns att vårdlandskapen inte ingår samarbetsavtal, utan erbjuder tvåspråkiga tjänster i stället. Upprätthållandet av ett kompetenscenter på svenska är nödvändigt och kräver tillräcklig volym.

Om lagförslaget förverkligas i föreslagen form, kommer servicen till personer med intellektuell och övrig funktionsnedsättning att bli lidande. Den verksamhet Kårkulla samkommun idag upprätthåller skulle splittras till 8 blivande landskap. Antalet svenskspråkiga personer med behov av särskilt stöd pga funktionshinder är inom ett flertal av dessa landskap så liten att den nödvändiga specialkompetensen inte kan upprätthållas på svenska. Alla landskap kommer inte att kunna erbjuda denna service på svenska, som uppfyller lagens krav och klienternas behov på ett sätt som:

- tryggar jämlikheten inför lagen enligt 6 § i grundlagen
- tryggar bägge språkgruppernas kulturella och samhällsliga behov enligt lika grunder i enlighet med 17 § i grundlagen, och
- tillförsäkrar var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster i enlighet med 19 § i grundlagen

För klienterna och deras anhöriga är det viktigt att tjänsterna erbjuds på klientens språk och i en språk- och kulturmiljö som klienten kan identifiera sig med. Trygga och kostnadseffektiva tjänster av hög kvalitet säkras bäst i en organisation där arbetsspråket är klientens modersmål.

För att trygga behövliga tjänster för personer med funktionsnedsättning är det viktigt att en långsiktig lösning skapas. Då finns det möjlighet att bygga upp den expertis, de personalresurser och den infrastruktur som behövs för att ständigt utveckla och förbättra servicen. En långsiktig lösning är också viktig för att skapa kontinuitet i verksamheten.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska de tvåspråkiga vårdlandskapen avtala om samarbete och arbetsfördelning bland annat gällande olika verksamhetsområden som Kårkulla samkommun upprätthåller idag. Eftersom detta avtal inte i tillräcklig grad stipulerar vad landskapen ska avtala om samt faktum att avtalet gäller för fyra år i taget, är det inte tillräckligt för att säkra servicens omfattning och kontinuitet.

I lagförslaget möjliggörs sote-samlandskap som permanent samarbetsorgan, men dess uppgifter begränsas enligt lagförslaget till stödfunktioner. En särösning för Nyland föreslås i lagförslaget så att de Nyländska landskapen och Helsingfors bildar ett samlandskap för sjukvården. I Finland finns offentliga producenter av social- och hälsovårdstjänster utöver universitetscentralsjukhusen, som verkar över flera blivande landskap, Vaalijalan kuntayhtymä, Etevan kuntayhtymä och Kårkulla samkommun. Lagförslaget bör korrigeras så att dessa samkommuner framöver får status samlandskap med ansvar för service till personer med intellektuell och övrig funktionsnedsättning. Detta garanterar sote-reformens centrala målsättning, att de offentliga tjänsterna förverkligas med breda axlar. Eftersom en motsvarande särösning föreslås i lagförslaget att gälla i Nyland, kan det inte finnas hinder att samma lösning tillämpas för ovanstående samkommuner.

43. Enligt förslaget träder reformen i kraft år 2023. Kan reformen genomföras inom tidtabellen som föreslås i reformen?

nej [Med beaktande av hur olika situation landskapen är i och att vissa landskap står inför en mycket omfattande IKT och programvaruutmaningar är tidtabellen för snäv.]

44. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om införande av lag. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

15 § Första landskapsval bör ordnas i april 2022. För att skapa samhällsintresse och röstaktivitet i ett historiskt första val, skall val inte ordnas så att kampanj förs under jul.

45. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om införande av lag.

5 § Invånarna måste ha möjlighet att använda tjänster över landskapsgränserna bland annat för att trygga de språkliga rättigheterna. Tjänster bör även kunna användas på den ort man t.ex. har en sommarstuga.

Frågor om lagen om landskapens finansiering

46. Staten finansierar huvudsakligen verksamheten i vårdlandskapen som grundas, dvs. ansvaret för finansieringen av social- och hälsovårdstjänsterna riktas till staten. Är lösningen ändamålsenlig med avseende på reformens målsättningar?

huvudsakligen ja [Till en början kan det vara motiverat att staten finansierar landskapen. På sikt skapar en sådan modell icke flexibla processer och förvaltningar, där delaktigheten och möjligheten till utveckling i landskapen avskämmas. En statlig direktfinansiering som kräver en rigorös statlig styrning är problematisk med tanke på målsättningen att spara och minska kostnader. Då staten tar över ansvaret för och garanterar finansieringen av en social- och hälsovård som nu till stor del finansieras och resurseras av kommunal inkomstskatt samtidigt som kommunerna fortfarande skattefinansierar sin verksamhet uppstår en risk för att totalkostnaderna för de offentliga tjänsterna ökar.]

47. Statens finansieringsnivå för varje finansår grundar sig i princip på vårdlandskapets kalkylerade kostnader för föregående år. Nivån på den statliga finansieringen höjs årligen på grundval av den uppskattade ändringen av tjänstebehov (7 §), kostnadsnivån (prisernas) (8 §), ändringar i uppgifter (9 §) samt faktiska kostnader (10 §). På höjningen av räddningsväsendets finansieringsnivå tillämpas dock inte höjning som grundar sig på ändring i behovet av tjänster. Med avseende på förändringar i behovet av tjänster inkluderar propositionen en faktor som delvis dämpar den statliga finansieringens tillväxt så att 80 % av det uppskattade ändringsbehovet beaktas från och med tredje året (36 §). Dessutom har vårdlandskapet rätt till tilläggsfinansiering under förutsättning att kraven som avses i 11 § i lagen uppfylls. Har vårdlandskapen tillräckliga ekonomiska förutsättningar att klara av de lagstadgade uppgifterna?

huvudsakligen nej

48. Är bestämningsfaktorerna (kapitel 3) för finansieringen av vårdlandskapens statliga finansiering av social- och hälsovårdsuppgifterna och deras viktkoefficienter motiverade?

huvudsakligen nej [Reformen kan leda till försämrade servicenivå inom områden vars viktkoefficient gynnar landskapet. Tvåspråkigheten bör utgöra minst 0,6 % av finansieringen.]

49. Är bestämningsfaktorerna (kapitel 4) för finansieringen av vårdlandskapens statliga finansiering avräddningsväsendets uppgifter och dess viktkoefficienter motiverade?

tar inte ställning

a) Är övergångsperioden för landskapens finansiering för åren 2023–2029 tillräcklig?

huvudsakligen ja

b) Är den tillsvidare permanenta maximala förändringsutjämnningen godtagbar?

huvudsakligen nej [Det är viktigt att trygga vård och upprätthålla en välfungerande servicenivå i hela landet. Nej, den är för stor i förslaget.]

51. Statens finansiering betalas månatligen till vårdlandskapen senast den första dagen i månaden. I januari och juni under finansåret betalas vardera månad 2/12 av hela årets finansiering och de övriga månaderna kvarvarande finansiering i jämnstora poster (25 §). Dessutom betalas hälften av betalningsposten för januari finansiering år 2023 till vårdlandskapet den 1 december år 2022 (37 §). Är tidtabellen för betalningen av finansieringen ändamålsenlig med avseende på betalningsförmågan och förvaltningen av kassan?

tar inte ställning

52. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om landskapens finansiering. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

53. Övriga fritt formulerade observationen om lagen om landskapens finansiering.

Reformen får inte försämra nuvarande servicenivå. Tvåspråkigheten bör beaktas i en större grad i finansieringen. Finansieringsmodellen borde även riktas till mer förebyggande vård.

Lagstiftning om kommunernas finansiering

54. Är utjämningsystemet som föreslås för att lindra de betydande kommunspecifika förändringarna i samband med vårdreformen som presenteras i statsandelssystemet godtagbara och tillräckliga (lag om statsandel för kommunal basservice 29 och 30 §)?

huvudsakligen nej [Samfundsskatt och fastighetsskatt blir viktiga inkomstkällor för kommunerna, vilket gör den kommunala ekonomin ännu känsligare för förändringar främst inom samfundsskatteutvecklingen på orten.]

55. Är statsandelskriterierna samt deras betydelse i allmänhet motiverade (lagen om statsandel för kommunal basservice, kapitel 2 samt utkast till statsrådets förordning om statsandel för kommunal basservice)?

huvudsakligen nej

56. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagstiftningen om kommunernas finansiering. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

57. Övriga fritt formulerade observationer om lagstiftningen om kommunernas finansiering.

Reformen kommer att försämra kommunernas investeringsförmåga i de fastigheter som blir kvar i kommunernas ägo, samt medföra osäkerhet kring de fastigheter som landskapet är potentiella hyrestagare till.

Ovissheten kring den potentiella hyresnivån som landskapet kan erbjuda kommunerna är stor.

Skattelagstiftning

58. Anser ni att ändringarna i skattesystemet som föreslås för insamling av landskapens finansiering är godtagbara?

nej

59. Paragrafspecifika ändringsförslag till skattelagstiftningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

60. Fritt formulerade observationer om skattelagstiftningen.

-

Lagstiftning om landskapens och kommunernas personal

61. Tillämpningsområdet för lagstiftningen om kommunal personal föreslås ändras till att omfatta även landskapens personal. Intressebevakningen för arbetsgivare i landskapen sköts av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT som stadgas i ny lag. Är de föreslagna bestämmelserna om personalens ställning och intressebevakningen för arbetsgivare ändamålsenliga?

ja

62. Är bestämmelserna om finansieringen av pensionerna ändamålsenliga?

ja

63. Fritt formulerade observationer om personalen ställning och/eller intressebevakningen för arbetsgivare samt pensionerna.

Lagförslaget om att KT Kommunarbetsgivarna kommer att vara landskapens arbetsgivarrepresentant med det nya namnet "Kommun- och landskapsarbetsgivarna" kan anses vara ändamålsenligt eftersom landskapen har en ställning som motsvarar deras personalantal och ekonomiska betydelse. Det kan anses vara positivt att det kunnande och den erfarenhet som KT besitter kommer att vara till förfogande för personalen som övergår till anställning hos landskapen.

Om finansieringen av Kevas uppgifter för skötseln av pensionsskyddet sköts enligt tidigare principer i pensionslagen, kan det ses som en kostnadsneutral lösning.

Nyland-lagen

64. Tryggar Nylands speciallag ett jämlikt ordnande av social- och hälsovården i förhållande till övriga landet?

tar inte ställning

65. Tryggar bestämmelserna om HUS lagstadgade uppgifter ordnandet av specialsjukvården samt universitetssjukhusets forsknings-, utvecklings- och undervisningsuppgifter (5 §)?

tar inte ställning

66. Är bestämmelserna om fördelningen av organiseringsansvaret av hälsovården i Nyland ändamålsenlig (Nylands vårdlandskaps och Helsingfors stads primära organiseringsansvar, HUS lagstadgade uppgifter och HUS organiseringsavtal; 4, 5 och 10 §)?

tar inte ställning

67. Är bestämmelserna om åtskiljandet av Helsingfors stads ekonomi ändamålsenliga och tillräckliga för att trygga en jämlik verksamhet med avseende på övriga landet (kapitel 5)?

tar inte ställning

68. Paragrafspecifika ändringsförslag till skattelagstiftningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

69. Fritt formulerade observationer om Nylands speciallag?

-

Lagar om den allmänna förvaltningen

70. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagarna om den allmänna förvaltningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar

-

71. Fritt formulerade observationer om lagstiftningen om den allmänna förvaltningen.

-

Frågor om vårdlandskapsstrukturlagen

72. I vårdlandskapsstrukturlagen föreskrivs om landskapsindelningen som även utgör grunden för vårdlandskapens områden. Dessutom föreskriver lagen om ändring av vårdlandskapen som även leder till

ändring av motsvarande område i landskapsindelningen. Är kriterierna för förhållandet mellan de föreslagna vårdlandskapen och landskapsindelningen på grundval av dessa samt ändringsprocessen för indelningen tydliga och ändamålsenliga med beaktande av landskapsindelningens betydelse för övriga regionindelningar?

huvudsakligen ja

73. Anser ni att de föreslagna förutsättningarna för ändringen av vårdlandskapen är ändamålsenliga med avseende på social- och hälsovården samt räddningsväsendet? (särskilt vårdlandskapsstrukturlagen 2, 5 och 10 §)

huvudsakligen ja

74. Paragrafspecifika ändringsförslag om vårdlandskapsstrukturlagen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

75. Övriga fritt formulerade observationer om vårdlandskapsstrukturlagen.

-

Styrningen av landskapen

76. Statens styrning i ordnandet av både social- och hälsovården och räddningsväsendet stärks. Är det här motiverat med avseende på reformens målsättningar?

huvudsakligen nej

77. Ministerierna och landskapet för årliga förhandlingar där landskapets verksamhet och ekonomi granskas med avseende på faktiska uppgifter och prognoser. Dessutom förs separata styrningsförhandlingar varje år enligt samarbetsområde. Är målsättningen med förhandlingarna och ärendehelheten som ska behandlas ändamålsenlig?

huvudsakligen ja

78. Mellan landskapen och statsrådet planeras en aktiv styrning som grundar sig på interaktion mellan ministerierna och de organiseringsansvariga instanserna. Styrningen grundar sig på öppna åsikter och informationsutbyte samt en kontinuerlig utvärdering av arrangörernas verksamhet och ekonomi. Är styrningsmodellen motiverad med avseende på reformens målsättningar?

tar inte ställning

Reformens effekter

79. I bedömningen av effekterna har propositionens centrala effekter beskrivits. Till vilken del borde bedömningen av effekterna korrigeras, preciseras eller kompletteras?

Utsträckningen i vilken reformens konsekvenser för kommunerna har bedömts i fråga om bl.a. kommunernas roll, verksamhet, ekonomi och livskraft kan inte anses tillräcklig. Reformens största ekonomiska omställningseffekter sker i den kommunala ekonomin, och de kan innebära omfattande

förändringar i proportionen skatteintäkter respektive statsandelar som kommunerna får, balansen i den kommunala ekonomin och kommunernas finansiella ställning.

Det behövs en avsevärt noggrannare och allsidigare analys av reformens direkta och indirekta konsekvenser för kommunerna och av hur deras förmåga att sköta de kvarblivande uppgifterna påverkas. En sådan analys ger även bättre förutsättningar att hitta lösningar för att begränsa de negativa effekterna för kommunerna, och hantera de därmed sammanhängande riskerna, när beredningen fortsätter.

80. Har reformens ändringskostnader sakenligt identifierats och uppskattats?

nej

81. Förändringskostnaderna för IKT och informationsförvaltningen till följd av reformen bedöms konsekvensbedömningen i regeringens proposition på grundval av kostnadsberäkningarna som identifierats landskaps- och vårdberedningen för den föregående valperioden. Hurudana preciseringar och kompletteringar borde göras i de föreslagna bedömningarna?

Tids- och kostnadsresursering borde även beaktas för kommunernas del.

82. Era åsikter om andra eventuella effekter i den föreslagna servicestrukturen med avseende på IKT och digitala frågor?

Krav bör ställas på flerspråkighet i IT-systemen. Täckningskapaciteten och potentiella utvecklingskostnader med tanke på de olika regionernas tillgänglighet måste beaktas.

a) åren 2021-2022?

-

b) åren 2023-2024?

åren 2023-2024

c) från och med år 2025?

-

a) åren 2021-2022?

-

b) åren 2023-2024?

åren 2023-2024

c) från och med år 2025 alkaen?

-

85. Ska upphandlingsavtal som överförs till vårdlandskapen enligt er bedömning ogiltigförklaras med stöd av bestämmelsen om organiseringsansvar och köptjänster? a)

nej

b) om ja, vilket är de ogiltigförklarade avtalens värde i euro?

-

c) hänför det sig enligt er bedömning investeringar som blir onyttiga för privata tjänsteproducenter i de ogiltigförklarade avtalen, vad utgörs dessa direkta onyttiga investeringar av och hur stora förluster är det fråga om?

-

Stöd för verkställande av reformen

86. Inom vilka områden bedömer ni att ni behöver riksomfattande stöd för det regionala genomförandet av reformen

-

annat, vad?

- vårdintegration
- bedömningen av servicebehov
- förvaltning och ledning
- personalöverföringar
- ekonomi
- egendomsarrangemang
- informationsförvaltning och IKT
- kommunikation och delaktighet

Övriga frågor

87. Eventuella förslag på att ersätta begreppet "vårdlandskap" med ett annat begrepp.

-

88. Förslag på namn till ert vårdlandskap.

-

89. Övriga fritt formulerade observationer om regeringens propositionsutkast.

1. Lagen beaktar inte det kraftiga behovet av universitetssamarbete inom hälso- och sjukvården. Undervisningen i medicin kräver samarbete både inom primärvården och den specialiserade sjukvården.
2. I lagförslaget har man inte säkerställt att vårdkedjan för patienten/klienten fungerar, den finns inte ens nämnt i förslaget. Lagen är helt administrativ, även om målet borde vara att servicen ska fungera.
3. Den tredje sektorn saknas helt. Den borde tas med i en väsentlig roll för att säkerställa att vårdkedjan fungerar.

90. Övriga specificerade författningsändringsförslag.

-

Sundqvist Paula
Paraisten kaupunki